

Główne fakty z dziejów Bolesławca

1266 – książę kaliski Bolesław Pobożny buduje nad Prosną na ziemi wieluńskiej gród warowny jako ochronę przed napaściami książąt śląskich oraz lokuje miasto Bolesławiec nazwane jego imieniem.

1336 – król Kazimierz Wielki buduje w tym strategicznym miejscu w rozwidleniu Proсны na celowo podwyższonej wyspie duży, mурowany zamek obronny.

1370 – król Ludwik Węgierski daje w zastaw ziemię ostrzeszowską i wieluńską wraz z Bolesławcem księciu Władysławowi Opolczykowi.

1390 – Władysław Opolczyk rozbudowuje zamek: wznosi wolno stojącą wieżę obronną, poszerza i podsypuje wzgórze, podwyższa mury i wznosi wewnątrz dwa duże mурowane budynki. Zamek staje się warownią.

1396 – król Władysław Jagiełło żąda od Władysława Opolczyka zwrotu zastawionych ziem. Na skutek odmowy rozpoczyna oblężenie zamku w Bolesławcu. Mimo użycia nowoczesnych środków walki, przez siedem lat oblężenia zamek skutecznie się broni.

1401 – umiera Władysław Opolczyk. Wdowa po nim nakazuje przerwanie obrony i oddaje zamek królowi Jagielle. Król tworzy tu starostwo niegrodowe i mianuje starostą Marcina z Borowna (dziadka Jana Długosza).

XV-XVI w. – pomyślne lata Bolesławca: miasto ma szkołę, młyn, łaźnię, browar, szpital i dwa kościoły. Istnieją cechy obdarowane różnymi przywilejami przez kolejnych królów (do dziś istnieją oryginalne dokumenty).

1595 – starosta bolesławiecki Mikołaj Zebrzydowski rozpoczyna budowę barokowego kościoła mурowanego. W trakcie budowy kościół ulega częściowo spaleniю.

1628-1630 – starosta bolesławiecki Kacper Denhoff przebudowuje zamek w Bolesławcu na wspaniałą rezydencję.

1643 – w mieście osiedlają się siostry norbertanki, opiekują się szpitalem i kościołami.

1655-1656 – pierwszy najazd Szwedów. Zamek zniszczony i spłądrowany. Jan Radziejowski, starosta bolesławiecki, odbudowuje zamek z funduszków państwowych.

1704 – drugi najazd Szwedów, ograbienie i zburzenie zamku do stanu ruiny nienadającej się do odbudowy.

1710-1711 – wielka zaraza dziesiątkuje ludność Bolesławca.

1723 – konsekracja murowanego kościoła przez biskupa Franciszka Kraszewskiego.

XVIII w. – zamek traci swoje polityczne znaczenie. Zubożenie miasta na skutek licznych klęsk, przemarszów różnych wojsk, rozbiorów Polski, dwóch wielkich pożarów i zarazy. Aktywizacja patriotyczna i społeczna bolesławian dla odnowy upadającego państwa polskiego.

1789 – podpis pisarza miasta Bolesławca Marcina Wittmana na Akcie Zjednoczenia Miast. Udział prezydenta Bolesławca Jana Wittmana na zjeździe w Sieradzu w celu wybrania delegata mieszczan na Sejm Wielki w Warszawie.

1794 – zbrojne przystąpienie bolesławian do powstania kościuszkowskiego.

1799 – ukończenie budowy kościoła z dwiema bocznymi nawami za proboszcza Jakuba Chrzanowskiego. Od tego czasu kościół w Bolesławcu w zasadzie się nie zmienił.

1807-1815 – Bolesławiec w obrębie Księstwa Warszawskiego.

1815-1914 – Bolesławiec w obrębie Królestwa Kongresowego, na granicy między zaborem pruskim i rosyjskim.

1830 – udział bolesławian w powstaniu listopadowym.

1846 – zamordowanie przez Rosjan burmistrza miasta Konstantego Bukowskiego i jego jednorocznej córki.

1863 – udział bolesławian w powstaniu styczniowym.

1870 – odebranie Bolesławcowi praw miejskich (kara za wspieranie powstań). Liczne represje i rusyfikacja.

8 IX 1911 – wielki pożar Bolesławca, zniszczenie połowy zabudowań.

1914-1918 – I wojna światowa i okupacja niemiecka. Konspiracyjna działalność POW. Osłabienie gospodarcze w wyniku rabunkowej działalności okupanta (rekwirowanie koni, trzody, bydła, zboża i dzwonów kościelnych).

11 XI 1918 – rozbrojenie Niemców w Bolesławcu przez POW¹ (komendant powiatowy – Stefan Starzyński, komendant gminny – Antoni Adamek, komendant w Bolesławcu – Roman Weber).

1918-1939 – okres międzywojenny wolnej Polski. Proсна granicą państwową między Niemcami a Polską. Trudna walka z zaniedbaniami gospodarczymi z okresu zaborów. Wyjazdy na roboty sezonowe.

¹ Według zapisu w kronice parafialnej, powiacy rozbroili Niemców 12 listopada, zob. fragment przedrukowany w Dodatku do niniejszej książki.

we do Niemiec. Nielegalny handel przez granicę. Rozwój życia kulturalnego.

1920 – udział ochotników z Bolesławca w wojnie z bolszewikami. Roman Weber odznaczony Krzyżem Virtuti Militari, Ignacy Świsulski – Krzyżem Walecznych.

1919-1921 – bezpośredni udział ochotników z Bolesławca w powstaniach śląskich oraz wspieranie powstań: przerzut broni i ludzi przez Prosnę, szpital polowy w Bolesławcu, opieka nad rannymi.

1 XI 1939 – wtargnięcie do Bolesławca we wczesnych godzinach rannych wojsk hitlerowskich. Kilkugodzinna walka żołnierzy polskich z Niemcami na rzeczce Małgorzatce. Śmierć na polu walki polskiego żołnierza Franciszka Bojarskiego i sołtysa wsi Piaski Tomasza Pokory. Zamordowanie przez Niemców 11 cywilów i spalenie 80% zabudowy Bolesławca.

1939-1945 – okupacja niemiecka. Eksterminacja ludności – 615 mieszkańców Bolesławca straciło życie (obozy koncentracyjne, rozstrzelania, więzienia, przymusowa praca, wysiedlanie, aresztowania, godziny policyjne i łapanki). Działalność konspiracyjna – tajne organizacje, kolportaż podziemnej prasy, dostarczanie fałszywych dowodów osobistych, tajne nauczanie.

19 I 1945 – wkroczenie Armii Czerwonej. Spalenie kilku domów i straty w ludziach.

1945-1955 – przynależność administracyjna Bolesławca do powiatu wieluńskiego, woj. łódzkiego (wg stanu przedwojennego). 1 stycznia 1955 roku włączenie Bolesławca do nowo utworzonego powiatu wieruszowskiego (w woj. łódzkim).

1975 – włączenie powiatu wieruszowskiego wraz z Bolesławcem do nowo utworzonego woj. kaliskiego.

1971-1979 – badania archeologiczne na zamku w Bolesławcu pod kierownictwem prof. Tadeusza Poklewskiego. Zabezpieczenie murów i odbudowa zabytkowego młyna. Wybudowanie i urządzenie muzeum związanego z historią zamku, Ośrodka Turystyczno-Sportowego i zalewu kąpielowego.

1978 – powstanie Towarzystwa Przyjaciół Bolesławca.

1981 – życie mieszkańców według rygorów stanu wojennego, wprowadzonego w Polsce 13 grudnia 1981. Nadzór wojskowy nad życiem ludności.

1989 – przeobrażenia w życiu bolesławian w związku z nastaniem w Polsce ustroju demokratycznego.

1989-1990 – wybudowanie przez członków Towarzystwa Przyja-

ciół Bolesławca Pomnika Pamięci Narodowej jako świadectwa przemian i wyrazu pamięci o mieszkańcach, którzy zginęli w walkach o wolność Polski.

